

**ŚWIATY (NIE)RÓWNOLEGŁE
LITERATURA WOBEC ASTRONOMII**

INSTYTUT FILOLOGII POLSKIEJ I INSTYTUT OBSERWATORIUM ASTRONOMICZNE
UNIwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Instytut Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie
Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

ŚWIATY (NIE)RÓWNOLEGŁE LITERATURA WOBEC ASTRONOMII

POZNAŃ–WARSZAWA, 23–25 LISTOPADA 2020

23 listopada 2020, poniedziałek

10.00–10.30: Otwarcie konferencji

ŚWIATY (NIE)RÓWNOLEGŁE: PERSPEKTYWY BADAWCZE

10.30–11.10

prof. dr hab. Andrzej Stoff (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)

Dyskretne związki literatury z astronomią

JAK POZNAĆ I WYRAZIĆ WSZECHŚWIAT: OD FILOZOFII DO SZTUKI PRZEKŁADU

11.10–13.10

dr Anna Kołos

Astronomia a granice ludzkiego poznania w polskim piśmiennictwie doby staropolskiej

dr hab. Jerzy Krocak (Uniwersytet Wrocławski)

Niebieskie dystanse w literaturze staropolskiej

dr hab. Anna Cetera-Włodarczyk (Uniwersytet Warszawski),

prof. dr hab. Jarosław Włodarczyk (Instytut Historii Nauki PAN w Warszawie)

Astronomia transgresywna: o polskich przekładach szekspirowskich (za)światów

13.10–14.30: przerwa

ASTROLOGIA – MEDYCyna – TEORIA TEMPERAMENTÓW

14.30–16.30

dr Maciej Jasiński (Instytut Historii Nauki PAN w Warszawie)

Astrologia według satyryka i astrologia według lekarza. Komentarz Józefa Strusia do pisma Lukiana z Samosat *De astrologia*

prof. dr hab. Anita Magowska (Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu)

Makrokosmos – ojczyzna medykamentów

prof. dr hab. Radosław Grześkowiak (Uniwersytet Gdański)

Dzieci planet. Cztery temperamenty jako temat barokowych cykli poetyckich

16.30–16.45: przerwa

16.45–17.45

WYKŁAD ZAPROSZONY

prof. dr hab. Marek Abramowicz

(University of Göteborg, Centrum Astronomiczne im. Mikołaja Kopernika w Warszawie, Silesian University in Opava)

O falach grawitacyjnych

24 listopada 2020, wtorek

„LITERACKA ASTRONOMIA” WOBEC PRZEMIAN OBRAZU ŚWIATA

10.00–11.20

prof. dr hab. Grzegorz Raubo (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Wszechświat encyklopedystów polskiego baroku: między dawną wiedzą o kosmosie a nową astronomią

dr Barbara Bienias (Instytut Historii Nauki PAN w Warszawie)

Pochwała astronomii w duchu ideałów oświeceniowych w twórczości Jana Śniadeckiego, Jacka Idziego Przybylskiego i Franciszka Ksawerego Dmochowskiego

11.20–11.30: przerwa

MIĘDZY SCJENTYZMEM A FANTAZJĄ: ASTRONOMIA W LITERATURZE POZYTYWIZMU I MŁODEJ POLSKI

11.30–14.30

dr hab. Dawid Maria Osiński (Uniwersytet Warszawski)

***Per aspera ad astra*. Pozytywistów zmagania z astronomią**

prof. dr hab. Tomasz Sobieraj (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Bolesława Prusa wiedza astrofizyczna

dr hab. Małgorzata Okulicz-Kozaryn (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Astronomia jako sfera marzenia. Naukowe i poetyckie walory astronomii w literaturze polskiej (od *Grafa Raka* Zygmunta Kaczkowskiego do *Profesora Butryma* Jerzego Żuławskiego)

14.30–16.00: przerwa

16.00–17.00

prof. dr hab. Jarosław Włodarczyk (Instytut Historii Nauki PAN w Warszawie)

Skarby Biblioteki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk: *De revolutionibus* Mikołaja Kopernika: 1543, 1566 & 1617

17.15–18.30

Wirtualne odwiedziny w Obserwatorium Astronomicznym UAM

25 listopada 2020, środa

BUDOWA NIEBIOS – ODKRYCIA I SPORY

10.00–11.20

prof. dr hab. Agnieszka Czajkowska (Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie)

Rodzinna astronomia. O *Podzamczu* Józefa Birkenmajera

prof. dr hab. Krzysztof Kozłowski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Czesława Miłosza potyczki z mechanicyzmem

11.20–11.30: przerwa

WYMIARY FANTASTYKI

11.30–12.50:

dr hab. Mariusz Leś (Uniwersytet w Białymstoku)

Fantastyka naukowa czy pseudonaukowa? Astronomia w ramach literackiej konwencji

dr hab. Maciej Wróblewski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)

Społeczno-kulturowe „czytanie” Kosmosu w polskiej fantastyce XXI wieku

12.50–13.15:

przerwa

13.15–14.15:

Okrągły stół i pożegnanie uczestników konferencji

ŚWIATY (NIE)RÓWNOLEGŁE

LITERATURA WOBEC ASTRONOMII

Celem konferencji jest uchwycenie różnych przejawów inspiracji astronomicznych w literaturze polskiej, począwszy od epok dawnych po twórczość najnowszą. Mając na względzie kompleksowe ujęcie tej problematyki, zapraszamy do udziału w konferencji historyków literatury i historyków nauki – uczonych najbardziej kompetentnych w jej przedmiocie. Mamy nadzieję, że w centrum przedstawianych referatów znajdą się utwory, dla których istotnym punktem odniesienia jest wiedza o wszechświecie, przynależna różnym epokom.

Wśród zagadnień wyznaczających merytoryczną specyfikę planowanej konferencji pragniemy wskazać na wagę ustaleń dotyczących źródeł wiedzy astronomicznej konkretnych pisarzy, które, ujmując rzecz ogólnie, tkwiły w ich wykształceniu, w indywidualnie wybieranych lekturach z obszaru specjalistycznego piśmiennictwa astronomicznego oraz w różnych tekstach kultury odwołujących się do astronomii. Za ważne uważamy wyjaśnienie, jaką rolę wiedza astronomiczna odgrywała w formacji intelektualnej i poszukiwaniach poznawczych literatów różnych epok, w jakiej relacji pozostawała do ich przekonań religijnych i filozoficznych, jak stymulowała wyobraźnię artystyczną, jaki użytek czyniono z niej w języku artystycznym. Punktem wyjścia ukierunkowanych w ten sposób dociekań może być zawarta w dziełach literackich myśl kosmologiczna, refleksja o teoriach i obserwacjach astronomicznych, uwagi, jakie ludzie pióra wypowiadali na temat instrumentów, za pomocą których badano ciała niebieskie, jak też spektakularne zjawiska astronomiczne komentowane w publikacjach naukowych – od czasów najdawniejszych po dzień dzisiejszy.

Naszą intencją jest, aby materiał źródłowy stanowiący podstawę referatów obejmował zarówno arcydzieła i utwory o uznanej randze artystycznej, literaturę popularną w jej różnych odmianach gatunkowych, jak też szeroko pojęte piśmiennictwo, w tym: kompendia wiedzy, kalendarze, publikacje okolicznościowe, artykuły prasowe, druki ulotne. Mamy nadzieję, że w obszarze zainteresowania referentów znajdą się przekłady utworów obcojęzycznych na język polski, dające sposobność do dociekań skoncentrowanych na możliwościach i ograniczeniach translatorskiego przekazu treści naukowych, jak też orientacji w zakresie astronomii i jej historii, jaką legitymowali się tłumacze. Liczymy również na to, że obok badań tekstów polskojęzycznych, konferencja da sposobność do analizy literatury nowołacińskiej, stanowiącej ważny nurt twórczości staropolskiej.

Grzegorz Raubo, Jarosław Włodarczyk